

КРАЙОВІ ВИНАГОРОДИ ЗА ВИСОКІ ЗДОБУТКИ

Статтю присвячено аналізу крайових літературних, літературно-мистецьких, мистецьких та інших премій, які з'явилися на Полтавщині за останні 35 років. Опис кожної нагороди здійснено за такою схемою: рік і мета її заснування, номінації, критерії присудження, лауреати.

Ключові слова: літературно-мистецька Полтавщина, обласна (районна, міська) премія, лауреати премії, заснування нагороди, критерії присудження премії.

Премія, читаємо в «Словнику української мови», – «нагорода (переважно грошова) за успіхи й заслуги в певній галузі діяльності, чому-небудь», «винагорода за кращий твір у галузі літератури і мистецтва» [2, с. 536-537]. Ця лексикографічна дефініція скупко та сухо передає сутність поняття, про яке йдеться. Воно єдне в собі духовне й матеріальне. Чому ж треба віддати перевагу? Думається, духовному, бо ж не хлібом єдиним живемо. Однак і про матеріальне не варт забувати, позаяк ніхто не заперечить істини, що буття визначає свідомість. Найважливіше, мабуть, полягає в тому, аби вивищитися над цією духовно-матеріальною дилемою і звернутися помислами та діяннями до пам'яті. А вона, справедливо зауважує талановитий майстер художнього слова Олесь Воля, «хоча й повертається щоразу в минуле, але зустрічає нас у майбутньому» [1, с. 745]. В етнопам'яті міцні крила – ними обіймає століття й епохи, тримає надземне, Богом послане призначення літератури та мистецтва, безупинно нагадуючи про їхню високу якість, про позбавлені упередження, затьмареності, помсти, злоби, заздрості, суголосні прагненням і бажанням народу ціннісні критерії.

Літературні, літературно-мистецькі, мистецькі премії, за незначним винятком, мають чиесь ім'я й цим засвідчують, процитуємо ще раз Олесь Волю, що «пам'ять про ту чи ту людину – це і є щоразу неповторне її воскресіння» [там само]. Нарешті, в удостоєного премії митця, як спадкоємця певних культурних традицій, природно, без будь-яких спонук виникає потреба трудитися ще чесніше, служити справі, котрій присвятив себе, ще сумлінніше, з'являється обов'язок не погрішити перед тими, хто тримав до нього українську долю на своїх раменах.

«Скільки премій має бути?» – нерідко постає питання в тих, хто дбає про всюду та всякчасну гармонію й постійно шукає в хаосі буденності золоту середину, що задовольнила б волю, бажання, наміри, вподобання всіх. «Премій занадто багато, вони розладнують духовний механізм, сповільнюють його ходу, здевальвовують цінності», – твердять інші. «Кожній видатній постаті, яка залишила вагомий слід у літературі і мистецтві, треба неодмінно присвятити премію», – переконують ще інші. Хто ж має рацію, до кого треба прислухатися, на чий бік стати? Переконані, всі не позбавлені права на істину за умови, якщо не забувати про таку вельми сутнісну «чесноту», як міра. Недотримання, порушення її – шлях у знедуховлення та винародовлення.

Коли поглянемо, як дбають про літераторів та митців в інших близьких і далеких від нас державах, скільки там створено премій на їхню честь, переконаємося, що ми не серед передових. Істина ж, як відомо, не в кількості, а в якості, що невіддільна від міри. Отож потрібно домогтися, щоб свій земний шлях

продовжували в преміях лише гідні великої пам'яті особистості, яких знає й шанує народ, доробок яких допомагає йому вершити сьогодення й освітлювати дорогу в майбутнє.

Справедливо, що є премії різних рівнів. З одного боку, це заманіфестує їхню значущість, а з іншого – рельєфно вирізняє постать на літературно-мистецькому тлі. Вдамося до такого простого й водночас промовистого прикладу. В світі добре знають про Нобелівську премію, на яку, до речі, висувалися українські письменники: Іван Франко, Володимир Винниченко, Павло Тичина, Микола Бажан, Улас Самчук, Василь Стус, Ліна Костенко, а в 2012 році – Борис Олійник. Її присуджує щорічно Шведська академія в Стокгольмі за найважливіші досягнення не тільки в літературі, а й у фізиці, хімії, фізіології та медицині, за діяльність, пов'язану зі зміцненням миру. В Україні існує Нобелівська премія, засновниками якої є Нобелівська сільська рада Зарічненського району, Зарічненська районна державна адміністрація, Зарічненська районна рада, Рівненська обласна організація Національної спілки письменників України, управління культури Рівненської обласної державної адміністрації, а співзасновниками – юридичні й фізичні особи. Присуджують нагороду за літературні досягнення (основна премія) і за краще виконання гуморесок та дотепних пісень (дві малі премії). Лауреатами стали відомі письменники Петро Красюк, Петро Осадчук, Роман Дідула, Леонід Куліш-Зінків, Олег Черногуз, Юрій Береза, Євген Дудар, артисти Анатолій Паламаренко, Неоніла Крюкова, Олексій Заворотній, художник Анатолій Василенко та інші майстри пера, сцени, пензля. Вузькість ареалу поширення, як бачимо, не дає ніяких підстав бити на сполох про «меншовартість» Нобелівської нагороди. Всі премії престижні й цінні. Їхній статус потверджує не географічний чинник, а зовсім інший – шана до фахівця своєї справи, вияскравлення події чи факту, вкорінення всього цього в національно-духовній скарбниці. Людство ж, утретє покличемося на Олеся Волю, достеменно «знає, що йому пам'ятати» [1, с. 745].

Існують світові, міжнародні, міждержавні, державні (всеукраїнські, обласні, районні, міські, сільські й ін.) премії. Полтавщина пошанувала земляків – письменників, педагогів, учених, художників, журналістів, державних і церковних діячів, – заснувавши на їхню честь крайові нагороди. Найраніше – 1967 року – з ініціативи Полтавського обкому ЛКСМ України з'явилась обласна комсомольська премія імені Петра Артеменка. Мета її як натепер занадто пафосна, а як для того часу, то ідеологічно вмотивована, суголосна тодішній політиці партії: залучати широке коло молодих сил області до продукування нових високохудожніх та глибокоідейних творів, формування в майбутньої зміни відданості революційній традиції старшого покоління, ідеям комсомолу. Присуджували нагороду 29 жовтня – у день народження комсомолу – за кращі твори в галузі 1) літератури, журналістики, публіцистики (книги, серії творів, надрукованих у періодиці, статті, нариси, фейлетони, памфлети, репортажі, кореспонденції молодих літераторів і журналістів, у яких висвітлено трудові досягнення, духовне багатство молоді), 2) театрального мистецтва й кіномистецтва, музики (кращі спектаклі останнього театрального сезону професійних та самодіяльних театрів, окремих молодих виконавців за створення цікавих образів молодого сучасника, нові любительські кінофільми, у яких змальовано життя комсомолу Полтавщини, кращі музичні твори окремих самодіяльних композиторів), 3) живопису (нові твори живопису,

графіки, скульптури, присвячені комсомолу), а також 4) за розвиток художньої самодіяльності (молодіжні колективи художньої самодіяльності, у репертуарі яких високоідейні твори про комсомол, молоду радянську людину).

Лауреатами стали знані сьогодні письменники, журналісти, художники: Ганна Антипович, Григорій Барвінок, Ліоліна Безуглова, Олександр Білан, Олександр Білаш, Олександр Білим, Володимир Білоус, Володимир Бокань, Надія Вакуленко, Леонід Вернигора, Лідія Віцєня, Ганна Волкова, Леонід Думенко, Лев Євселевський, Михайло Казидуб, Віталій Кашперський, Ольга Кийко, Володимир Колесников, Василь Котляр, В'ячеслав Крачмер, Василь Лис, Валерій Мозок, Анатолій Москаленко, Іван Моцар, Андрій Нанкевич, Людмила Овдієнко, Микола Підгорний, Валерій Побоків, Володимир Попенко, Борис Прокопович, Павло Пустовіт, Федір Тютюнник, Олександр Фомичов, Надія Хоменко, Олександр Чуча, Олексій Чухрай, Олексій Ющенко, Український народний хор «Калина» Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, колектив театру юного глядача при Полтавському палаці піонерів (керівник С. Болотна), заслужений ансамбль пісні та танцю УРСР Полтавського міського Будинку культури (художній керівник В. Міщенко), народний самодіяльний ансамбль пісні та танцю «Горлиця» Палацу культури Полтавської бавовнопрядильної фабрики (керівник Г. Левченко), молодіжний жіночий ансамбль «Лубенчанка» Лубенського районного Будинку культури (художній керівник Б. Прокопович), група авторів обласного театру ляльок (Є. Підгорний, А. Дубова, Н. Вербунко, Н. Фокіна, В. Сірик, Л. Щоголова), дитяча художня школа м. Полтави, самодіяльний народний ансамбль сучасного бального танцю «Грація» Палацу культури «Облміжколгоспбуд», народний самодіяльний ансамбль народного танцю «Зоресвіт» Палацу культури виробничого об'єднання «Дормашина» м. Кременчук (керівник В. Білошкурський), творча група Полтавського обласного музично-драматичного театру ім. М. В. Гоголя (В. Сумський, В. Кожевнікова, Р. Алексєєнко, О. Зазимко, Л. Онищенко, А. Опанасенко, А. Камарда), зразковий дитячий хореографічний ансамбль «Джерельце» Миргородського палацу культури курорту «Миргород», колектив Полтавського обласного театру ляльок, колектив народного ансамблю «Весна» Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка, колектив чоловічого вокального ансамблю «Хорольські козаки» Хорольського технікуму механізації сільського господарства, колектив зразкового самодіяльного духового оркестру Зарізького сільського Будинку культури, колектив пісенно-танцювального ансамблю «Полтава» Полтавської обласної філармонії та ін. Востаннє нагороду вручали 1990 року.

1980 року засновано обласну журналістську премію імені Григорія Яценка. Її присуджують і дотепер майстрам пера за оприлюднені в обласній, районній багатотиражній пресі, на радіо й телебаченні кращі журналістські роботи. Серед лауреатів номінацій «Жанр публіцистики», «Жанр малюнка», «Жанр фейлетону» відомі широкій громадськості журналісти: Ніна Ляпаненко (обласне радіо), Наталія Іванченко (газета «Комсомолец Полтавщини»), Іван Бурдим (газета «Червона Лубенщина»), Володимир Майорчик (газета «Зоря Полтавщини»), Павло Стороженко (газета «Комсомолец Полтавщини»), Ванда Лис (газета «Зоря Полтавщини»), Василь Котляр (газета «Зоря Полтавщини»), Анатолій Пахомов (глобинська районна газета «Зоря комунізму»), Василь Неїжмак (газета «Україна молода»), Григорій Гринь (газета «Голос України»), Ірина Курочка (газета «Зоря

Полтавщини»), Валентин Посухов (газета «Полтавський вісник»), Микола Легуша (газета «Лубенщина»), Лідія Віценя (газета «Зоря Полтавщини»), Віктор Семеняка (газета «Зоря Полтавщини»), Євгенія Логвиненко (газета «Лубенщина»), Микола Ляпаненко (Полтавська ОДТРК «Лтава»), Володимир Дряпак (Полтавська ОДТРК «Лтава»), Дмитро Старіков (Полтавська ОДТРК «Лтава»), Лариса Темник (Полтавська ОДТРК «Лтава») та інші.

У 70-их роках полтавців нагороджували ще однією премією – імені Мате Залки. Її створено з ініціативи правління колгоспу імені Мате Залки селища Білики Кобеляцького р-ну й присуджувано впродовж кількох років трудівникам полів і ферм за високі виробничі показники, освітянам за значну роботу з інтернаціонального та патріотичного виховання: Є. Ревека (свинар), В. Норенко (свинар), В. Головка (шофер), Г. Трохимовська (ланкова з вирощення цукрових буряків), В. Галь (механізатор), О. Кривоніс (свинарка), Г. Романей (головний механік), Н. Гак (педагог), Г. Рибка (вчителька-пенсіонерка, яка зустрічалася з письменником, вивчала і пропагувала його літературну спадщину).

У час «перебудови і гласності» з'явилася низка крайових винагород за високі звершення. Доброю на почин стала Полтавська обласна організація Спілки письменників України, коли в 1990 році вирішила відзначити кращих письменників-гумористів один раз на три роки премією імені Олександра Ковіньки. Цієї честі удостоєні полтавці Віктор Семеняка та Павло Стороженко, сумчанин Михайло Прудник.

З 1999 року Полтавська обласна рада вручає премію імені Панаса Мирного, представлену такими номінаціями: «Література», «Літературознавство», «Мистецтво», «Народна творчість, народні ремесла», «Журналістика, публіцистика», «Благодійна та громадська діяльність». Її одержали талановиті земляки Панаса Рудченка – письменники, науковці, працівники освіти і культури, журналісти, митці, майстри народних ремесел, ділові люди, громадські й державні діячі: Семен Антонець, Олександр Артеменко, Наталія Баклай, Лариса Безобразова, Василь Безуля, Микола Біденко, Марія Бойко, Михайло Булах, Микола Бурнос, Євген Бутенко, Юрій Гапон, Сергій Гнойовий, Вадим Голобородько, Едуард Головашич, Олександр Горшечников, Володимир Гринь, Григорій Гринь, Олексій Громовий, Алла Гусак, Тетяна Дениско, Юрій Дмитренко-Думич, Микола Жорновий, Віра Забора, Лідія Зуб, Микола Іваненко, Михайло Казидуб, Григорій Кисіль, Юрій Кішінець, Валерій Козюра, Ігор Козюра, Олександр Коросташов, Микола Костенко, Володимир Кривий, Анатолій Лата, Ванда Лис, Володимир Малик, Сергій Манченко, Володимир Мирний, Петро Мостовий, Олексій Неживий, Валентина Нездойминога, Іван Нечитайло, Антон Осінній, Володимир Пащенко, Федір Піддубняк, Любов Пономаренко, Анатолій Попельнюх, Євгеній Путря, Валерій Роздорожній, Петро Ротач, Віктор Семеняка, Андрій Сербутовський, Ірина Середа, Віталій Скакун, Володимир Слепцов, Дмитро Старіков, Микола Степаненко, Михайло Сукач, Олександр Сухань, Володимир Тарасенко, Валентина Титаренко, Віктор Трохимець-Мілютин, Анатолій Фіктянов, Віктор Фурман, Ольга Хало, Віталій Ханко, Валерій Черкас, Іван Чех, Олексій Чухрай, Григорій Шевченко, Петро Шевчук та інші. Цією ж премією відзначений колектив авторів фундаментальної монографії «Полтавщина. Історичний нарис. – Полтава: Дивосвіт, 2005. – 592 с.».

За досягнення в галузі сучасної української літератури Полтавська обласна рада, починаючи з 2007 року, нагородила премією імені Леоніда Бразова, що має номінації: «Поезія», «Проза», «Драматургія», «Публіцистика», «Критика і літературознавство», письменників Анатолія Гальченка, Наталію Коломієць, Миколу Костенка, Василя Котляра, Ларису Хоролець, Володимира Мирного, Раїсу Жарову (Плотникову), Василя Котляра, Івана Нечитайла, Володимира Ковпака, Олександра Печору, журналістів Лідію Віценю, Інну Дідик, Івана Наливайка, Віталія Цебрія, Валентина Посухова, Івана Моцара, Людмилу Нестулю, науковців-літературознавців, істориків Бориса Года, Анатолія Дяченка, Олександра Єрмака, Ларису Безобразову, Петра Киридона, Михайла Наєнка, Ольгу Ніколенко, Віту Сарапин та інших.

З метою сприяння розвою української мови, як важливого чинника духовного й суспільного життя, об'єднання громадськості Полтавщини довкола розбудови нашої держави на національних засадах, формування патріотичних почуттів, інтересу до материнської мови та культури, а також задля вшанування громадян, які своєю професійною, культурно-освітньою і громадською діяльністю утверджують українську літературну мову, розвивають театральне мистецтво, українську класичну та сучасну музику 2008 року на Полтавщині засновано премію імені Івана Котляревського. Серед нагороджених – письменники Олена Гаран, Надія Гринь, Володимир Данилейко, Раїса Жарова (Плотникова), Едуард Кухаренко, Володимир Мирний, Сергій Мирний, Михайло Олефіренко, Володимир Тарасенко, Ольга Хало, педагоги Тетяна Балагура, Іван Басараб, Олександр Білоусько, Ольга Коваленко, Анатолій Курінний, Зоя М'ясоїд, Леонід Стороженко, науковці Світлана Дорошенко, Надія Кочерга, Алла Лисенко, Володимир Пащенко, Віта Сарапин, Микола Степаненко, Леонід Стороженко, працівники культури Тетяна Зеленська, Юлія Зірка, Олексій Коломійцев, Лариса Лобінцева, Людмила Орлова, Зінаїда Педан, Олександр Рець, Валентина Скриль, Євгенія Стороха, Ірина Цебрій, Тетяна Широка, музиканти, співаки Віталій Скакун, Руслан Христиненко, художники декоративно-ужиткового мистецтва Євген Пиллюгін, Лариса Пиллюгіна, Ольга Пиллюгіна, журналісти Олег Гаврильченко, Людмила Данилейко (Ткаченко), Інна Дідик, Наталія Іванченко, Микола Ляпаненко, Дмитро Старіков, Ірина Філоненко, Іван Циган, військовики Валерій Оснач, Володимир Ромаскевич, медичні працівники В'ячеслав Ждан, Віталій Закладний, Олександр Сиченко, театральні діячі Алла Вітрик й інші.

Для підвищення авторитету та поваги до професії лікаря в суспільстві, рівня мотивації фаху, створення здорової конкуренції серед медичних працівників, заохочення їх до творчої діяльності Полтавська обласна рада започаткувала ще одну премію – імені Миколи Скліфосовського з такими номінаціями: «Кращий лікар-хірург», «Кращий лікар загальної практики – сімейної медицини», «Кращий вузькопрофільний фахівець галузі охорони здоров'я», «Кращий керівник закладу охорони здоров'я», «Кращий санітарний лікар», «Краща медична сестра». Цієї нагороди удостоєні вартіві здоров'я Ольга Бородай, Людмила Вороніна, Іван Вусик, Микола Гриценко, Микола Дубинський, Аліна Ковпак, Ігор Ксьонз, Світлана Левченко, Наталія Наталенко, Григорій Оксак, Валерій Похилько, Валентина Семиног, Іван Супруненко, Григорій Тараненко, Сергій Ткаленко, Наталія Удовицька, Володимир Шейко.

Не обділено увагою на Полтавщині й педагогічних працівників, що засвідчує обласна премія імені Антона Макаренка. Вона покликана сприяти розвитку вітчизняної освіти, утверджувати авторитет педагога в суспільстві, стимулювати його до творчої діяльності. Впродовж 2008-2012 років нагороду отримали освітяни всіх рівнів – від вихователя дошкільного закладу до керівника вишу: Тетяна Бондаренко, Микола Бондарчук, Ірина Гайдар, Анатолій Гончаренко, Наталія Дашко, Світлана Євенко, Людмила Єськова, Тамара Журавель, Іван Зязюн, Василь Ільченко, Антоніна Калініченко, Валерій Козюра, Валентина Корочанська, Олександр Костогриз, Надія Кочерга, Тетяна Ландар, Ірина Липова, В'ячеслав Луценко, Оксана Мамай, Наталія Манжелій, Олександр Матвієць, Ігор Нерадко, Олександр Онищенко, Олена Рагуліна, Григорій Сердюк, Андрій Ткаченко, Віктор Шакоцько, Тетяна Шиманська.

Крім обласних, є на Полтавщині й районні освітянські премії. У 2008 році Полтавська районна рада заснувала премію імені Самійла Величка, мета якої – сприяння розвитку національної освіти, утвердження авторитету педагога в суспільстві, спонукання педагогічних працівників до творчої праці. Серед лауреатів – талановиті вчителі Надія Васюкова, Сергій Голуб, Катерина Гольтвяниця, Тамара Дорошенко, Надія Жданова, Ольга Йосипенко, Ганна Кучик, Катерина Лавроненко, Валентина Лугова, Ольга Моргун, Лариса Онофрійчук, Олена Семикіна, Оксана Таранець, Ніна Уракова, Алла Фетисова, Ольга Чуприна, Клавдія Шевченко, Антоніна Щербина.

На Решетилівщині з 2010 присуджують премію імені Володимира Пашенка за розроблення й упровадження нових технологій освіти, сучасних методів і методик навчання, створення методичного матеріально-технічного забезпечення навчально-виховного процесу (підручники, посібники, електронні засоби навчання тощо), поширення передового педагогічного досвіду з-поміж освітян, створення умов для здобуття якісної освіти дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам, які потребують корекції фізичного й розумового розвитку, ефективне керівництво закладами освіти, управлінські та організаційні новації, вагомий особистий внесок у розвиток теорії й практики сучасної педагогічної науки, інші результати педагогічної діяльності, що мають позитивний вплив на розв'язання складних проблем навчання та виховання підростаючого покоління. Першим лауреатом – 2011 рік – одноставно визнано вчительку Решетилівської гімназії ім. І. Олійника Валентину Кошову, другим – 2012 рік – учительку Калениківської спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів Валентину Комлеву.

Від решетилівців не відстають і лохвиччани: премією імені Івана Прокопенка вони заохочують педагогів, які мають стаж роботи в навчальних закладах району не менше ніж 10 років, за вагомий внесок у розвиток вітчизняної освіти та виховання молоді, утвердження національних і загальнолюдських цінностей, забезпечення якості освіти. Кращими з кращих визнано таких педагогічних працівників: Анатолія Боярського, вчителя креслення та автосправи Лохвицької гімназії №1; Ольгу Васильченко, викладача спецдисциплін технологічного циклу Лохвицького технологічного технікуму Полтавської державної аграрної академії; Світлану Говоруху, методиста ДНЗ «Малятко» міста Червонозаводське; Олександра Дроб'язка, завідувача дошкільного навчального закладу «Теремок» міста Червонозаводське; Наталію Дроб'язко, вчителя образотворчого мистецтва

Червонозаводської ЗОШ I-III ступенів № 1; Олексія Дрогу, керівника гуртків Лохвицького ЦДЮТ; Наталію Ігнат'єву, вчителя української мови і літератури Лохвицької ЗОШ I-III ступенів №1; Валентину Клименко, завідувача ДНЗ №1 «Теремок» міста Лохвиця; Ларису Козирко, культурного організатора, керівника гуртків міського центру дитячої та юнацької творчості; Віктора Корнієнка, директора Лохвицького технологічного технікуму Полтавської державної аграрної академії; Тамару Корчак, учителя хімії Лохвицької гімназії №1; Людмилу Луків, керівника гуртків Лохвицького міського екологічно-натуралістичного центру; Наталію Міщенко, вчителя географії Бодаквянської ЗОШ I-III ступенів; Аллу Ніколенко, викладача «Медсестринство в терапії» Лохвицького медичного училища; Аллу Овсяник, викладача «Медсестринство в терапії» Лохвицького медичного училища; Людмилу Панченко, вчителя німецької мови Лохвицької ЗОШ №2 I-III ступенів; Наталію Присяжну, викладача, завідувачу відділенням «Лікувальна справа» Лохвицького медичного училища; Ольгу П'ятницьку, заступника директора з навчальної роботи, вчителя української мови і літератури Лучанської ЗОШ I-III ступенів; Оксану Савченко, вчителя історії Лохвицької гімназії №1; Сергія Сьомака, директора Будинку дитячої та юнацької творчості (село Сенча); Аллу Таранську, викладача української мови та літератури Лохвицького технологічного технікуму Полтавської державної аграрної академії; Олену Чорнуху, вчителя географії Лохвицької ЗОШ I-III ступенів №2; Світлану Шклярєнку, вчителя російської мови і зарубіжної літератури Ісковецької ЗОШ I-III ступенів; Ірину Ющенко, вчителя географії Червонозаводської ЗОШ I-III ступенів №1.

Повернулася до нового життя в краї постать Сидора Ковпака саме через заснування в 2010 році обласної премії його імені з широким спектром номінацій: «Мистецький арсенал», «Урок мужності», «Солдат року», «Військова звитяга», «Власним прикладом». Її призначення – позитивно впливати на військово-патріотичне виховання, яке нині переживає не кращі часи, навколо якого точаться гострі дискусії. Присуджують нагороду ветеранам Збройних сил, учасникам бойових дій на території інших держав, митцям, військовослужбовцям, представникам учнівської (студентської) молоді, громадськості за значний особистий внесок в утвердження спадкоємності й примноження вітчизняних військово-патріотичних традицій, піднесення престижу військової служби, прищеплення молоді почуття патріотизму, вірності військовому обов'язкові, зразкову військову службу. Лауреатами визнано вокально-інструментальну групу воїнів-інтернаціоналістів «Контингент», завідувача редакції ОДТРК «Лтава» Володимира Дряпака, голову громадсько-політичної організації «Меморіал» селища Оржиці Вадима Нанченка, завідувача Очеретуватського народного краєзнавчого музею Семенівського району Євгена Бутенка, контр-адмірала, начальника управління СБУ в місті Києві Юрія Парамонова, старшого стрільця військової частини 3059 внутрішніх військ МВС Станіслава Татарінова, водія-електрика телеграфного взводу телеграфно-телефонного центру навчального вузла зв'язку в/ч А-3990 Хайбердієва Мухаммеда Таїр-огли, голову Автозаводської районної ради ветеранів м. Кременчука Олексія Зубенка, голову громадської організації «Об'єднання ветеранів війни та військових конфліктів «Бойове братство»», полковника запасу, учасника бойових дій в Афганістані Олега Фещенка, учасника бойових дій в Афганістані, полковника у відставці,

позаштатного екскурсовода Полтавського музею військових ХХ століття Володимира Шкаріна, директора ТОВ «Агрофірма «Маяк»» Котелевського району В'ячеслава Прийму.

Організаційний комітет із підготовки та відзначення 150-річчя від дня народження Володимира Короленка порушив перед керівництвом регіону питання про одноразову ювілейну обласну премію імені цього письменника з такими номінаціями: «Висвітлення ідей гуманізму та засад демократизму у творах полтавських літераторів», «Пропаганда життєвого, творчого шляху та громадянського подвигу письменника-демократа В. Г. Короленка», «Кращі учнівські та студентські твори, присвячені літературній, гуманістичній діяльності В. Г. Короленка», «Науково-пошукова робота, літературні розвідки засад світогляду В. Г. Короленка, його творчості, правозахисної та громадсько-політичної діяльності», «Втілення образу В. Г. Короленка у творах митців Полтавщини». Вона адресувалася майстрам слова, публіцистам, журналістам, науковцям, працівникам освіти й культури, учнівській та студентській молоді за вагомі здобутки, які утверджують гуманістичні й національні ідеали, духовні цінності українського народу, високі національні морально-етичні чесноти, зразки доброти та людяності. Короленківської нагороди удостоєно Семена Антонця, Любов Гейштор, Олександра Лаврентьєва, Бориса Левіна (посмертно) та Євгена Ніколенка.

З доброї волі й підтримки Полтавської крайової організації Народного Руху України, управління у справах преси та інформації Полтавської обласної державної адміністрації у рік відзначення 100-літнього виходу в світ українськомовної газети «Хлібороб» запроваджено одноразову обласну премію імені братів Шеметів. Відповідно до Положення її присуджували письменникам, публіцистам, журналістам за вагомий доробок, що утверджує національні ідеали, духовні цінності українського народу. Журі вирізило серед претендентів доробок Івана Бурдима, головного редактора міськрайонної газети «Лубенщина» (цикл публікацій, спрямованих на зміцнення державного статусу української мови) та Олега Гавриленка, редактора відновленого видання «Хлібороб» (цикл опублікованих матеріалів, які сприяють формуванню історичної пам'яті української нації) й удостоїло їх цієї ювілейної нагороди.

Полтавська крайова організація Народного Руху України за безпосереднього сприяння обласного об'єднання Товариства «Просвіта» в 1993, 1994, 1995, 1996 і 2001 роках удостоїла премії імені Симона Петлюри військовиків та журналістів за внесок у розбудову й захист незалежної Української держави. Цим пошанівком гордяться офіцер, народний депутат України В'ячеслав Білоус; офіцер, міський голова Миргорода Василь Третьцький; журналістка Ганна Дениско; письменник, літературознавець, краєзнавець Петро Ротач; журналіст Валентин Опришко; науковець Тарас Пустовіт; экс-прем'єр-міністр України Віктор Ющенко.

Українська православна церква Київського патріархату подбала про світлу пам'ять преподобного Паїсія Величковського, життєвий шлях якого пов'язаний із Полтавщиною: премією імені цього святого з 2012 року нагороджують окремих осіб, колективи, організації та установи за вагомий внесок у справу відродження Української Церкви, створення Єдиної Помісної Православної Церкви, утвердження української державності, зміцнення української духовності, за визначні досягнення в духовній царині православ'я, у сфері літератури,

літературознавства, публіцистики, релігієзнавства, сакрального розпису, іконопису, живопису, музики, архітектури, скульптури, графіки, народної творчості й інших видів мистецтва, за активну національно-державницьку позицію. Перші лауреати – отець Леонід Василенко, краєзнавці Олександр Білоусько, Володимир Мокляк, Тарас Пустовіт, дослідник і пропагандист давнього церковного співу Ярослав Михайлюк.

За досягнення протягом року в галузі літературної творчості на сторінках видань Полтавської спілки літераторів (книги, публікації в періодиці) Полтавська спілка літераторів, фонд культури 1992 року вирішили присуджувати щорічну премію імені Пилипа Капельгородського в номінаціях: «Кращий прозовий твір», «Кращий поетичний твір», «Кращі твори критики і публіцистики», «Кращий твір для дітей». Цей добрий, на превеликий смуток, задум не зреалізувався, постать видатного українського письменника, який пов'язав свій життєвий і творчий шлях із краєм Івана Котляревського, Панаса Мирного, Миколи Гоголя, так і залишилася призабутою.

Рясно вродило й на районні премії. Перед веде Зіньківщина, яка має нагороди імені братів Зерових, братів Тютюнників, Дмитра Ровинського. Премію, що пов'язана з братами Зеровими, вручають з 2008 року учням загальноосвітніх шкіл Зіньківського району, які досягли особливих успіхів на всеукраїнських предметних олімпіадах та конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт членів Малої академії наук. Серед юних ерудитів – вихованці Великопавлівської, Зіньківської (№ 1, № 2), Малобудищанської, Опішнянської, Пишненківської, Проценківської, Тарасівської, Човно-Федорівської шкіл. Премія імені братів Тютюнників, що має номінації: «За особисту перемогу в районному конкурсі поетичних творів», «За особисту перемогу в районному конкурсі прозових творів», «За особисту перемогу в районному конкурсі краєзнавчо-публіцистичних творів», «За особисту перемогу в районному конкурсі творів декоративно-ужиткового мистецтва», «За особисту перемогу в районному конкурсі сценаріїв до тематичних літературно-мистецьких вечорів», заслужено присуджено, починаючи з 2009 року, відомим краянам Ганні Литовець, Галині Редчук, Юрієві Пацулі, Вікторові Міщанину, Миколі Гриценкові, Людмилі Омеляненко, Катерині Кардаш, Олександрі Влох, Валентині Губі. Зіньківці першими в полтавському краї і поки що єдиними запровадили 2008 року премію для тих земляків, які зробили вагомий внесок у розвиток самодіяльного мистецтва, поліпшення культурного обслуговування та організацію дозвілля громадян району, домоглися позитивних зрушень у розвитку музейної, бібліотечної справи, успіхів у навчанні та естетичному вихованні підростаючого покоління, вдосконаленні організаційно-творчої роботи, впровадженні нових форм у культурно-просвітницьку сферу, поширенні передового культурно-освітнього досвіду, здійсненні ефективного керівництва закладами культури.

Нагороду здобули директор Зіньківського районного Будинку культури Тамара Дощенко і методист цього закладу Тетяна Іванина, директор Удовиченківського сільського Будинку культури Петро Удовиченко, бібліотекар I категорії Малобудищанської бібліотеки-філіалу Людмила Міщанин, завідувачка Великопавлівської бібліотеки-філіалу Лідія Шпигоцька, завідувачка відділу обслуговування Центральної районної бібліотеки Лідія Колоша, генеральний директор Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному

Людмила Дяченко, завідувач Зіньківського районного народного історичного музею Віктор Литус, завідувачка Власівського громадського музею Надія Хоменко, викладачі Зіньківської дитячої музичної школи Олексій Пилипенко, Сергій Храпач, учитель-методист вищої кваліфікаційної категорії Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв в Опішні» Галина Редчук.

Для переможців районного конкурсу художньої самодіяльності серед учнівських колективів і окремих виконавців існує з 2008 року премія імені Дмитра Ровинського з номінаціями «Вокал», «Хореографія», «Художнє читання», «Інструментальний жанр». За лауреатство змагалися учні шкіл міста Зінькова й району. Пощастило його здобути Анні Вакуленко, середній групі хореографічного колективу «Едельвейс» ансамблю ложкарів Зіньківського будинку дитячої та юнацької творчості, Оксані Рись та іншим.

Письменникам, літераторам, науковцям, працівникам освіти і культури, журналістам, митцям, які народилися, проживають або тривалий час мешкали й працювали на території Решетилівщини, присуджують з 2012 року премію імені Олександра Дмитренка за кращі літературно-мистецькі твори, що утверджують духовні цінності українського народу, ідеали гуманізму, відстоюють права людини і є вагомим внеском у соціально-культурне відродження району та Української держави, здобули широке громадське визнання. Її перший лауреат – журналіст Олексій Довгий, перу якого належить тритомне видання «Далеке відлуння».

Славно пошанували пам'ять видатного земляка гребінківці. Вони поклопоталися, аби 2011 року було створено премію імені Євгена Гребінки з номінаціями «Література», «Краєзнавча робота». Її удостоєно краєзнавця, автора книги «Євген Павлович Гребінка і Гребінківщина» Олексія Припутня та журналіста, літератора Андрія Денисенка.

Миргородська міська рада 2002 року ухвалила рішення щорічно відзначати творчих особистостей міста Миргорода премією імені Антона Шевченка. Її вручено славним продовжувачам справи невтомного борця за правду, якому випали тяжкі роки поневірянь у гулагівських таборах, поета і краєзнавця – педагогові, поетесі Наталії Харасайло, журналістові Леонарду Ніколаснкові, краєзнавцеві Людмилі Розсосі, фотохудожнику Олександрові Калайтану, журналістові, художнику Олександрові Черкасу, скульптору Дмитрові Коршунову, краєзнавцеві Ганні Бабич, художниці Ніні Унтило, поетесі Ларисі Гараган.

Про підростаюче покоління піклуються Чорнухинська районна рада, нагороджуючи з 2006 року премією імені Григорія Сковороди учнів загальноосвітніх шкіл за значні досягнення в навчанні, участь та результативність у районних і обласних олімпіадах, конкурсах, у суспільному й спортивному житті краю, за активну життєву позицію. Лауреатство вибороли вихованці Чорнухинської, Гілецької, Кізілівської, Городищенської, Мокіївської, Луговицької загальноосвітніх шкіл, Вороньківського, Мелехівського навчально-виховних комплексів.

Відділ культури Лубенської районної ради та літоб'єднання імені Олеся Донченка доклали немало зусиль для вшанування пам'яті Василя Симоненка. Премія на його честь промовисто засвідчує це. Нею відзначають з 2000 року кращі

літературно-мистецькі твори, які сповнені ідеалів гуманізму, духовних цінностей українського народу, які відстоюють права людини і є вагомим внеском у соціально-культурне відродження Української держави. Когорту симоненківських лауреатів сформували відомі письменники, науковці, працівники освіти й культури, журналісти, митці й мистецькі колективи: Наталія Баклай, Василь Бут, Інна Дідик, Олександр Зот, Валерій Козюра, Ігор Козюра, Микола Костенко, Микола Кочерга, Василь Лапушкін, Юлія Манойленко, Марина Назаренко (Кононенко), Олексій Неживий, Валентина Панченко, Олександр Пашнін, Олександр Печора, Світлана Пігор, Володимир Слепцов, Сергій Сурмач, Микола Цись, Ніна Шаварська, Ніна Шерстюк, Микола Шиян, Віктор Юр'евич, Василь Яременко, народний аматорський колектив «Українська Швейцарія» (керівник А. Куценко), народний жіночий вокальний ансамбль «Любисток» Лубенського районного Будинку культури.

Лубенці поцінували належно й видатного майстра історичної прози Володимира Малика. Премію його імені заснувала 2001 року міська рада за пропозицією Фонду імені Володимира Малика «Слово» і редакції газети «Лубенщина». Нагороджують нею письменників, науковців, працівників освіти й культури, журналістів, митців, ділових людей, громадських та державних діячів за кращі творчі здобутки, присвячені темі історії України і рідного краю. Такими достойниками визнано Наталю Баклай, Володимира Білоуса, Євгена Бутенка, Віру Бутрим, Володимира Васильєва, Віталія Григор'єва, Анатолія Дяченка, Олександра Єрмака, Раїсу Жарову (Плотникову), Олександра Житинського, Ольгу Закорко, Юрія Зілінського, Олександра Зота, Олексія Калайтана, Валерія Козюру, Ігоря Козюру, Миколу Кондратенка, Павла Корнієнка, Миколу Костенка, Олександра Кузьмінського, Василя Лапушкіна, Антоніну Лоїк, Івана Любича, Ніну Малій, Віктора Міщанина, Володимира Мокляка, Олексія Неживого, Григорія Олійника, Олександра Печору, Валентина Посухова, Любов Початко, Володимира Семенюту, Григорія Сердюка, Олександра Сиченка, Василя Скорика, Миколу Степаненка, Ольгу Хало, Миколу Цися, Івана Чайку, Катерину Швидку, Василя Яременка, авторську групу літопису «Лубни у ХХ ст.», учнів ЗОШ №1 м. Лубни – членів Малої академії наук (керівник Л. Величко) й інших.

Районну премію в галузі образотворчого мистецтва 1995 року заснувала Чутівська районна рада й нагородила нею впродовж 1995-1997 років художників Володимира Белея, Наталію Сіренко, Івана Малича, новокочубеївського сільського голову, учня СПТУ-55 Анатолія Болюха. Прикро, що ця важлива віншувальна процедура не стала традиційною, а могла б набути ширшого статусу – виходу на обласний і всеукраїнський рівень.

Протягом 2002-2010 років у Полтаві з'явилася низка міських премій. 2002 року Полтавський літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського організував з метою утвердження гуманістичних цінностей в учнівському середовищі, виявлення літературних талантів серед школярів, заохочення їх до літературної творчості премію імені Івана Котляревського. Умовою участі в ньому є підготовка творів у гумористичному жанрі (байка, новела, оповідання, гумореска, вірш), які оцінюються за такими критеріями: висока художня вартість, відображення проблем сучасного суспільства, актуальність тематики, оригінальність ідей та образів, самостійність сюжету, правдивість персонажів, відповідність жанру, грамотність. Понад 40 вихованців полтавських шкіл

отримали цю нагороду. 2009 року в зв'язку з святкуванням 200-ліття від дня народження Миколи Гоголя управління культури й управління освіти Полтавського міськвиконкому започаткували літературну премію імені Гоголя. Вона призначається учням двох вікових категорій: молодша – 13-15 років і старша – 16-17 років та студентам. Понад 30 полтавців, які готують себе до майбутніх життєвих випробувань, пишаються тим, що стали лауреатами цієї премії.

З 2003 року існує премія імені Самійла Величка, яку присуджує Полтавська міська рада за кращі здобутки, що утверджують гуманістичні й національні ідеали, ідеї незалежності України, духовні цінності українського народу та є вагомим внеском у національно-культурне відродження Української держави. Значущість нагороди сповна розкривають її номінації: «Дослідження в галузі історії України і Полтавщини», «Відображення історичних подій у засобах масової інформації», «За сприяння розвитку Державному історико-культурному заповідникові «Поле Полтавської битви»», «Відображення доленосних подій у творах мистецтва». В списку нагороджених – художники, журналісти, науковці, краєзнавці: Людмила Бабенко, Юрій Волошин, Ігор Гречановський, Ірина Діптан, Олександр Єрмак, Віра Жук, Віктор Закалюжний, Володимир Ковпак, Петро Кравченко, Анатолій Мішин, Володимир Мокляк, Євген Ніколенко, Іван Новобранець, Віталій Павлов, Марія Панченко, Володимир Пащенко, Микола Підгорний, Валентин Посухов, Тарас Пустовіт, Євген Путря, Василь Скорик, Олександр Супруненко, Валерій Трегубов, Світлана Чорна, Анатолій Чернощоків, Людмила Шендрик, Микола Якименко, фольклорно-етнографічний колектив «Яківчанські витівки», авторський колектив (В. Самородов, С. Кигим, О. Халимон) Полтавського краєзнавчого музею, колектив СП «Полтавська газова компанія», колектив ЗОШ № 24 м. Полтави, редакторський колектив журналу «Рідний край» (Михайло Наєнко, Микола Степаненко, Галина Білик), редакторський колектив обласної щомісячної інформаційно-краєзнавчої газети «Край».

З цього ж року Полтавська міська рада для забезпечення умов творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян почала присуджувати щорічно письменникам, науковцям, митцям, юристам, працівникам засобів масової інформації, громадсько-політичним діячам, представникам підприємницьких структур регіону, обдарованій молоді за наукові досягнення, творчі здобутки, успіхи у громадсько-політичній діяльності, за благодійну роботу й меценатство премію імені В. Короленка. З-поміж лауреатів – учні шкіл, студенти вишів, майстри народної творчості, журналісти, науковці, громадські діячі: Лариса Безобразова, Анна Бурдейна, Лідія Віценя, Оксана Ключко, Микола Костенко, Гліб Кудряшов, Ольга Кушніренко, Григорій Левченко, Михайло Любивий, Людмила Нестуля, Катерина Ніколенко, Ольга Ніколенко, Людмила Ольховська, Володимир Пащенко, Вікторія Тарасова, Валентина Титаренко, Валерій Черкас й інші.

З 2010 року в Полтаві вручають премію імені Миколи Ярошенка за високі творчі надбання, кращі здобутки, які утверджують гуманістичні й національні ідеали Батьківщини, духовні, культурні цінності українського народу та є вагомим внеском у розвиток національно-культурного життя краю. Лауреатами в номінації «Образотворче мистецтво. Живопис» стали Віктор Брикулець, Микола Підгорний,

у номінації «Образотворче мистецтво. Графіка» – Марія Панченко, Володимир Безуглов, у номінації «Громадська діяльність (організація і проведення мистецьких акцій)» – Юрій Самійленко, Михайло Шлафер, у номінації «Наукові праці та дослідження в галузі мистецтва» – Світлана Бочарова, Юлія Мохірева, у номінації «Сприяння розвитку Полтавського художнього музею (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка» – Володимир Колесников, авторський колектив циклу телевізійних програм «Галерея образів» у складі Наталії Іванченко, Дмитра Старікова, Ольги Курчакової, Світлани Бочарової.

Чотирма видавничими преміями – газет «Літературна Полтавщина» й «Полтавочка», журналів «Добромисл» та «Журавлик» – опікувалася Полтавська спілка літераторів. З 1992 року ці нагороди присуджували за кращий твір, опублікований у газетах «Літературна Полтавщина», «Полтавочка», журналах «Добромисл», «Журавлик». Дипломи лауреатів мають Федір Курай, Василь Лис, Петро Ротач (премія газети «Літературна Полтавщина»), Олег Виженко, Ганна Грибан, Юля Дмитренко, Анатолій Дяченко, Андрій Куликов, Олена Савченко, Оля Тараканова (премія газети «Полтавочка»), Георгій Антипович, Анатолій Дяченко, Микола Костенко, Василь Лис, Анатолій Сазанський, Віталій Скобельський, Микола Степаненко, Олександр Супруненко (премія журналу «Добромисл»), Андрій Куликов, Галина Свечнікова, Антоніна Торлюн (премія журналу «Журавлик»). Залишається тільки пошкодувати, що ці видання, крім «Літературної Полтавщини», проіснували недовго, отже, коротким було життя і їхніх літературно-мистецьких нагород.

З 2011 року з Полтавщиною пов'язана Всеукраїнська літературна премія імені Олени Пчілки, історія якої веде лік від 1991 року. Згідно з новим Положенням про літературно-мистецьку премію на честь славної полтавки, її засновниками стало не лише національне видавництво дитячої літератури «Веселка», а й районна та міська ради, районна державна адміністрація міста Гадяча Полтавської області. З 2012 року її присуджують за визначний своєрідний твір сучасного автора, за впорядкування антологічного чи енциклопедичного видання для дітей, оригінального за ідеєю, принципом добору й подання матеріалу, за створене видавництвом оригінальне навчальне видання, за редакторську, впорядницьку роботу, пов'язану з виданням, яке завоювало широку читацьку аудиторію, за здобутки в багаторічному процесі перекладу творів світової класики для дітей українською мовою, за талановиту мистецьку творчість в ілюструванні національної літератури для дітей, за просвітницьку діяльність серед підростаючого покоління. Національне видавництво дитячої літератури відповідає за організацію роботи журі, виготовлення нагрудних знаків і дипломів лауреатів.

Органи влади міста Гадяча забезпечують грошову винагороду лауреатам та організують урочисте вручення премії в рідному місті Олени Пчілки. До оновленого складу журі входять письменник-полтавець Віктор Баранов, голова Гадяцької райдержадміністрації Володимир Беседа, голова районної ради Гадяча Олександр Міняйло, міський голова Гадяча Тетяна Савченко. Перелік нагороджених 2012 року достойно поповнили Лариса Мірошніченко та Алла Ріпенко (за впорядкування автобіографічного нарису Олени Пчілки «Золоті дні золотого дитячого віку...» про раннє дитинство, атмосферу духовності в родині Драгоманових).

Раніше звання лауреата удостоєні письменники, видавці, перекладачі, художники, науковці, благодійники, журналісти, педагоги, працівники культури України й зарубіжжя: Дмитро Андрухів, Дмитро Білоус, Ераст Біняшевський, Валентин Богаєвський, Ірина Бойко, Володимир Василюк, Ольга Гасцька, Ярема Гоян, Михайло Гоян, Марія Гоян (Австралія), Анатолій Давидов, Людмила Іваннікова, Микола Ілляш, Надія Кир'ян, Вікторія Ковальчук, Петро Кононенко, Віталій Конопелець, Ніна Куфко, Олена Лисенко, Антоніна Листопад, Микола Литвин, Василь Марусик, Олексій Міщенко, Анатолій Мокренко, Михайло Онацько, Людмила Парашенко, Ніла Підпала, Микола Пшінка, Галина Ротач, Євген Сверстюк, Оксана Сенатович, Михайло Слабошпицький, Олена Таланчук, Олександр Федорук, Наталя Хайнацька, Валентин Ціпка, Богдан Чайковський, Олесь Шевченко, Валерій Шевчук, Анатолій Шкула, Леонід Шурко, Ольга Яремійчук, Іван Яцканин (Словаччина).

Маємо всі підстави вірити, що премії, які були і є на Полтавщині, сприяли й сприятимуть духовному впотоужненню краю, вияскравлювали та вияскравлюватимуть талановитих, мудрих людей, а основне – їхню сумлінну, праведну працю в ім'я утвердження української справи, котрій сьогодні, як і в усі попередні епохи, доводиться долати нелегкі перешкоди, пробиватися через терни до зірок, що освітлюють наш шлях й одійснюють наші віковічні мрії.

Список використаної літератури

1. Воля О. Піраміда духу. – К.: Вид-во «Сталь», 2006. – 1216 с.
2. Словник української мови: В 11 т. / Ред. кол.: І. К. Білодід (голова) та ін. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. VIII. – 1976. – 927 с.

Н. І. Степаненко

РЕГИОНАЛЬНЫЕ НАГРАЖДЕНИЯ ЗА ВЫСОКИЕ ДОСТИЖЕНИЯ

Статья посвящена анализу региональных премий в области литературы, искусства и др., появившихся на Полтавщине в последние 35 лет. Описание каждой награды осуществляется по такой схеме: год и цель её учреждения, номинации, критерии присуждения, лауреаты.

Ключевые слова: *литературно-художественная Полтавщина, областные (районные, городские) премии, лауреаты премий, учреждение награды, критерии присвоения премии.*

М. І. Stepanenko

REGIONAL REWARDS FOR THE PROMINENT ACHIEVEMENTS

The article is devoted to the analysis of the regional literary, literary and art, artistic and other awards which have been established in Poltava region for the last 35 years. The description of each award was done according to the following scheme: the year and the goal of establishing, nominations, rewards criteria and laureates.

Keywords: *literary and artistic Poltava region, regional (district, municipal) awards, laureates of the awards, establishing of the award, criteria of awarding.*

Надійшла до редакції 9 жовтня 2012 року